

TERVISE JA TURVALISUSE VÄÄRTUSTAMINE LIIKLUSNÄDALA ÜRITUSTEGA Ohutu liiklemine õuealal ja tänaval

Autorid: **Epp Väikene** (liikumisõpetaja), **Heli Akkermann ja Marit Kurm** (õpetajad)
Rõngu Lasteaed Pihlakobar

Taustinformatsioon

- Peame oluliseks järjepidevalt õpetada lapsi mänguväljakul ja liikluses ettetulevaid ohte märkama ning nende eest hoiduma, lähtudes eelkõige koduümbruse liikluskeskkonnast.
- Teatavasti on väikelapse mälu kujundlik ja sellest johtuvalt õpib laps kergemini mõistma just mängulises võtmes praktiliste näidete ning situatsiooniülesannete varal ümbritsevat elu ja selle seaduspärasusi.
- Eelpoolmainitu põhjal valisimegi hea praktika näiteks Rõngu Lasteaias Pihlakobar käesoleva õppeaasta sügisel toimunud liiklusnädala üritused. Meie majas on sõimerühm ja kolm aiarühma. Iga rühm koostas laste vanust ja võimeid arvestavalt liiklusnädala tegevuskava, ühisüritusena toimus aiarühmadele liiklusteemaline spordipäev.

Õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

- Laps teab, et tervis ja turvalisus on väärtused.
- Laps suudab mänguväljakul ja liikluses võimalikult riskivabalt käituda ning tuleb toime ka hilisemas elus.

Õppe- ja kasvatustöö eeldatavad tulemused

- Laps oskab ohutult liikuda ja mängida lasteaia välisterritooriumil.
- Laps julgeb keelduda tegevustest, milles osalemine ohustab tervist.
- Laps oskab arvestada kaasliiklejatega väljaspool lasteaia territooriumi.
- Laps tunneb lihtsamaid liiklusmärke kodu ja lasteaia ümbruses, teab nende vajalikkust.
- Laps saab aru liiklusreeglite vajalikkusest, suhtub nende täitmisse positiivselt.

Osalejate vanus ja arv

Liiklusnädala üritustel osalesid 3–7aastased lapsed (kokku 51 last), spordipäeval osalesid 4–7aastased lapsed (kokku 40 last).

Integreeritus teiste valdkondadega

- Mina ja keskkond: õppekäik lasteaia territooriumil, tänaval; jalgratta vaatlus, turvavarustuse vaatlused, katsed turvavarustusega.
- Keel ja kõne: teemakohased vestlused, arutelud, liiklusteemaliste juttude ettelugemine, jutustamine; temaatiliste luuletuste lugemine.
- Matemaatika: lasteaia territooriumil esemete ja objektide suuruste võrdlemine, orienteerumine ruumis (ees-taga, vasak-parem), loendamine (liiklusvahendid), geomeetriliste kujundite leidmine tänavapildis (liiklusmärgid, hooned).
- Kunst: värviõpetus (punane, kollane, roheline), teemakohane maalimine, meisterdamine, piltide värvimine.

- Muusika: erinevate helide suuna määramine; helitugevuse määramine, liiklusteemaliste laulude kuulamine, laulmine, ringmängude mängimine.
- Liikumine: spordipäev, liiklusteemalised liikumismängud.

Kasutatud metoodika

Eelkoolieas lapse aktiivse õppimiseni viivateks teguriteks on teatavasti just lapse enda aktiivsus, uudishimu, avastamislust ja mäng. Väga oluline on seejuures õpetaja roll: pakkudes vahvaid elamusi, tekitades ka lapses huvi õppimise ja teada saamise vastu. Siinkohal on väga põnevaks õpetamise meetodiks avastusõpe, mille tugevaks jooneks on kõigi ainevaldkondade integreeritus, mille käigus lõimuvad ümbritsevaga tutvumine, kuulamine ja kõnelemine, arutlemine, võrdlemine, probleemide püstitamine, järelduste tegemine, katsetamine ning kunsti-, muusika- ja liikumistegevused. Samuti arendab avastusõpe laste sotsiaalseid oskusi, otsustusvõimet ja väljendusoskust.

Mängu kaudu mõistab laps ümbritsevat elu ja selle seaduspärasusi tunduvalt paremini, kui seda ainult teoreetiliselt tehes. Liikluskasvatuses saab kasutada õppemänge, mille käigus harjub laps järkjärgult õppimiseks vajalike alusoskustega ning kinnistab ja süvendab oma teadmisi just talle kõige meelepärases tegevuses. Liiklusmängude ülesanne on valmistada lapsi ette ohutuks liiklemiseks tänaval.

Läbiviidud tegevused

Iga rühm koostas liiklusnädala tegevuskava vastavalt teemapäevadele, arvestades laste vanust ja võimeid. Alljärgnevalt on antud ülevaade rühmade tegevustest liiklusnädalal ja põhjalikumalt on kirjeldatud aiarühmade mängulist spordipäeva „Sebraga sõbraks!”

Teemapäev „Oskan olla!”

- Vestlus-arutelu: ohutu mängimine õuealal, kaaslastega arvestamine, mängureeglitest kinnipidamise tähtsus;
- Õppekäik lasteaia territooriumil: ohutus mänguvahenditel, jalgrattaga sõitmisel;
- Vaatlus: jalgratas;
- Katse: minu sõidukorras jalgratas;
- Vestlus-arutelu: jalgrattur liikluses (turvalisus – kiiver, kaitsmed, eredavärviline riietus või helkurvest; liiklusmärkide tundmine; sõit õuealal ja tänaval ning turvaline sõidutee ületamine);
- Katse: jalgratturikiivri vajalikkus (kiivri ja muna katse);
- Muusika: G. Ernesaks/E. Niit "Rongisõit", I. Roost "Ohtlik koht", A. Kumpas "Rattasõit", K. Tammik/U. Leies "Jalgrattur";
- Liikumine: liiklusteemalised liikumismängud;
- Töölehtede täitmine. *Lisad 1 ja 2.*

Teemapäev „Olen nähtav!”

- Vestlus-arutelu: riietus tänaval liikudes (erksates toonides riietus, neonvärvides helkurvestid);
- Kunstitegevused: „Helkurvest” (maalimine, kleepimistöö), „Helkur” (meisterdamine);
- Kunstitegevus/katse: joonistamine „Olen nähtav” (tumedale aluspaberile joonistatud inimfiguurid); joonistuste vaatlus hämaras koridoris, seejärel joonistusel inimfiguuridele helkurpaberist tükikeste kleepimine ja joonistuste vaatlus hämaras koridoris taskulampidega;
- Vestlus-arutelu: helkuri vajalikkus;
- Katse: inimese nähtavus helkuriga ja ilma, heleda- ja tumedavärvilises riietuses (õues taskulampidega);

- Näitus: „Minu helkur” koostöös lastevanematega (erinevast materjalist, erineva kujuga helkurid);
- Töölehe täitmine. *Lisa 3.*

Teemapäev „Olen tubli liikleja!”

- Õppekäik tänaval: kõnnitee, sõidutee ja liiklejate olemus, lihtsamate liiklusmärkide tutvustus, sõidutee ületamine jalgsi, jalgrattaga vöötrajal (sebra);
- Vestlus-arutelu: ohutu liiklemise vajalikkus (liiklusreeglid, -märgid); mängimise ohtlikkus sõidutee ääres;
- Vaatlus: liiklusmärgid – „õueala”, „jalgratta- ja kõnnitee”, (jalgrattaga) „sõidu keeld”, „anna teed!”, „peatu ja anna teed!”, „ülekäigurada”, „valgusfoor” (kuju, värvus, tähendus);
- Matemaatika: geomeetriliste kujundite (ring, ruut, kolmnurk) leidmine tänavapildis (liiklusmärgid, hooned);
- Kunst: voolimine „Valgusfoor”;
- Muusika: P. Ohls/H. Kaljuste "Valgusfoor", M. Liivak ringmäng „Me täna linna sõidame”;
- Töölehtede täitmine. *Lisad 4 ja 5.*

Teemapäev „Panen traksid peale!

- Vaatlus/vestlus: sõidukid, eriotstarbelised sõidukid, ühissõidukid (otstarve, käitumine sõidukis);
- Kunst/keel ja kõne: luuletuse lugemine „Hiire auto”, U. Leies; kleepimistöö „Auto”;
- Vaatlus/vestlus: turvavarustuse tähtsus autos (täiskasvanu turvavöö, turvapadi – *airbag*, imiku turvahäll nukuga, väikelapse turvavööiste, lapse turvavööpadi);
- Katse: turvavarustuse õige paigaldamine ja kasutamine autos (turvavöö, turvavööiste, turvavööpadi, turvahäll nukuga);
- Töölehe täitmine. *Lisa 6.*

Teemapäev „Sebraga sõbraks!”

Mänguline ühispordipäev lasteaia õuealal toimus aiarühmadega kahes alagrupis (3–5aastased lapsed ja 5–7aastased lapsed).

- Sõber Sebra tutvustab end lastele luuletusega ”Sebra” (E. Tee):

Sõiduteel on siin-seal „sebrad” – nad on jalakäija sõbrad.

Teab iga laps ja autojuht, et siin on ülekäigukoht.

Peab auto seisma „sebra” ees, et üle tee saaks sõbramees!

- Sõber Sebra räägib lastele jalakäija, jalgratturi nähtavusest tänavapildis. Turvavarustuse demonstreerimine. Tänavaliikluses on oluline, et sa märkaksid kaasliiklejaid ja oleksid ka ise hästi nähtav. Kanna eredavärvilisi riideid, hea, kui helkuribaga varustatuid (lapsed uurivad oma riideid). Hämaras, pimedas kanna kindlasti helkurit. Helkur särab pimedas siis, kui auto tuled helkurile peale paistavad. Kui mul on helkur, näeb autojuht mind juba kaugelt. Helkuri kinnitan nii, et helkur

jääks rippuma parema põlve kõrgusele. (Laste puhul tuleb arvestada helkuri kinnitamisel nende kasvuga.)

Fotode autor: Marit Kurm

- Peidetud helkurvestide otsimine ja selga panemine.
Luuletus „Helkur” (E. Tee).
*Pimedaski pole viga
kui käid õues helkuriga –
särad nagu jaaniuss,
näeb sind auto ja ka buss!*
- Liiklusmärkide kordamine. (Liiklusmärgid on sinu abimehed tänaval, oluline on teada nende tähendust. Liiklusmärgid: „kõnnitee”, „peatu ja anna teed”, „ülekäigurada”, „valgusfoor” – värvus, kuju, tähendus.)
- Luuletus „Kolm sõpra” (E. Esop)
*Kolmekesi on nad reas.
Kes nad on, kas sina tead?
Üks on punane kui leek
Keelab: „Stopp! On kinni tee!”
Teine, kollane kui õun,
„Veidi oota!” annab nõu.
Kolmas, herneroheline
Lubab lahkelt: „Mine, mine!”
Kolmekesi on nad reas.
Kes nad on, kas sina tead?*
- Mäng „Valgusfoori täpsusvise”
Laps viskab kokkulepitud märgistuse juurest liivakotid võimlemisrõngastesse vastavalt valgusfoori tuledes süttimise järjekorras: roheline, kollane, punane. Edasi liigub

järgmise „foori” juurde, kus käbid tuleb visata rõngastesse vastupidises järjekorras: punane, kollane, roheline.

- Mäng „Valgusfoor”

Lapsed moodustavad ringi. Õpetaja seisab ringi keskel, käes punane, kollane, roheline ketas. Määratakse kindlaks tegevused vastavalt ketta värvusele: (marssimine, sulghüpped, laskumine kükki). Lapsed liiguvad ringselt vastavalt „valgusfoori tuledele”.

- Mäng „Ületa sõidutee”

Lapsed liiguvad kõnniteel (helkurpaela taga), seejärel ületavad mahamärgitud sõiduteed kordamööda, peatudes ja vaadates vasakule, seejärel paremale ning uuesti vasakule. (Et laps paremini mõistaks, miks ta algul peab vasakule vaatama ja seejärel paremale, võib sõiduteele asetada mänguautosid.)

- Mäng „Ülekäigurada”

Pooled lastest on jalakäijad, pooled sõidukijuhid. Jalakäijad liiguvad märgitud kõnniteel (helkurpael). Sõidukid (käes eri värvuses roolid) liiguvad maha märgitud sõiduteel. Ülekäigu koha kõrval seisab liiklusmärk „ülekäigurada”. (Sõber Sebra aitab lastel ohutust jälgida ja sõiduteed ületada).

I variant. Teed võib ületada alles siis, kui lähenemas ei ole vasakult ega paremalt poolt ühtegi sõidukit.

II variant. Teed ületatakse lubava (rohelise) valgusfoori tulega.

III variant. Lapsed jaotatud kolme rühma: jalakäijad, sõidukid (rohelised kettad roolina), eriotstarbelised sõidukid (sõidavad lubatust kiiremini ja liikluses eesõigus kui annavad sireeni). Situatsioonid: politseiauto (sinine ketas) tööpostil, tuletõrjeauto (punane ketas) õnnetuskohale kiirustamas, kiirabiauto (kollane ketas) kannatanut haiglasse viimas. (Jalakäijate ja sõidukite liiklemist reguleerib Sõber Sebra vastavat värvi „foorituledega”).

- Vigursõit tõukeratastega: slaalom, ringtee.

- Kokkuvõtteks õpitakse Sõber Sebra reegleid:
 - ❖ *Tänav pole mängukoht, on auto alla jääda oht!*
 - ❖ *Sõiduteel on sõidurajad, seal on ettevaatust vaja!*
 - ❖ *Ei teele minna tohi ma, kui punane on põlemas!*
 - ❖ *Fooris põleb roheline, lubab lahkelt – mine, mine!*
 - ❖ *Olen tubli liikleja, lähen üle sebra ma!*
- Spordipäeva lõpetuseks jagab Sõber Sebra lastele diplomid (*Lisa 7*) ning üheskoos minnakse lasteaia saali endid puuviljadega kostitama.

Kasutatud materjalid ja vahendid

- Sõber Sebra kostüüm, jalgratturikiiver, helkur, helkurvestid lastele
- Hularõngad (punane, kollane, roheline), võimlemiskepid
- Liivakotid, käbid
- *Soft Toss* rõngad (punane, sinine, kollane, roheline)
- Koonused
- Helkurpael
- Liiklusmärgid
- Mänguautod
- Tõukerattad
- Diplomid
- Puuviljad

Läbiviidud tegevuste mõju ja hinnang õppe- ja kasvatustegevusele

Kõige lihtsam viis läbiviidud tegevuste mõjust informatsiooni saamiseks on vaatlemine. Näitena – anname lastele vahendid, mida kasutasime koos õpetajaga liiklustegevust läbi viies ja jälgime saavutatut (*kas lastel jäi midagi meelde ja kas nad mängivad neid mängu ka iseseisvalt?*).

Vaatlus on kindla eesmärgiga süsteemne tegevus ja eeldab rahulikku õhkkonda. Vaatlus ei või olla juhuslik, kuna üksikutele juhuslikele faktidele ei või üles ehitada kindlat usutavat analüüsi. Küll aga võib juhuslikust situatsioonist alguse saada vajadus konkreetsel eesmärgil läbi viia terve rida uusi tegevusi ja nende vaatlusi. Vaatlusel saadud andmed protokollitakse.

Peale konkreetse tegevuse läbiviimist reflekteerime enda tegevuse õppe- ja kasvatustegevuse päevikus, mille tulemusel saame anda hinnangu praegusele tegevusele ja planeerida edaspidiseid tegevusi lähtuvalt lapse arengutasemest. Tegevuse vaatluse kokkuvõtte refleksioon päevikus on objektiivselt lähtealuseks andmete analüüsil ja nende tõlgendamisel, seletamisel. Andmed tegevuse vaatluse kohta fikseerime igapäevaselt lõimitud teiste tegevustega: mina ja keskkond, keel ja kõne, lugemine ja kirjutamine, kunst, liikumine, muusika. Vaatluse põhjal on võimalik analüüsida:

- Lapse emotsionaalset meeleolu;
- Lapse suhet täiskasvanuga;
- Lapse suhteid teiste lastega;
- Lapse õppimist;
- Lapse mängu ja kujutlusvõimet;
- Lapse kehalist arengut.

Õppe- ja kasvatustegevuse saavutatud tulemused lapsest lähtuvalt:

- Laps mängib sõbralikult;
- Laps keeldub tegevustest, kus neis osalemine ohustab tema tervist; küsib õpetajalt abi ja nõu;
- Laps kasutab vastavalt eale ettenähtud atraktsioone;
- Laps sõidab tõukerattaga või jalgrattaga selleks ettenähtud kohas, kasutades turvavarustust, jälgib „parema käe” reeglit, kuulab oma juhendajat, hoolib sõpradest – ei sõida neile otsa;
- Laps kannab väljaspool lasteaia territooriumit helkurvesti;
- Laps tunneb lihtsamaid liiklusmärke: „õueala“, „jalgratta- ja kõnnitee“, (jalgrattaga) „sõidu keeld“, „anna teed!“, „peatu ja anna teed!“, „ülekäigurada“, „parkla“;
- Laps teab liiklussalmi „*Enne vaata vasakule, heida pilku paremale ja siis mine otse üle kui ei tule sõiduk väle*” peast ja käitub vastavalt;
- Laps teab kruusa- ja asfaltteed ning metsateed ning oskab seal kõndida; teab, et käiakse vasakul teepoolel ja pimedal ajal kantakse helkurit;
- Laps oskab lasteaias ja lasteaiast väljaspool viisakalt ja ohutult käituda: on tähelepanelik, teab, et tänaval ei mängita ega karjuta ning rühmaga tänaval liikudes (vasakul teepeenra, paremal kõnnitee poolel) hoiab paarilisel käest kinni.

Kasutatud ja soovitatav kirjandus

Erik, L. Kohari, E. Liiklusmängud ja tegevused. Tallinn, 2009.
Fuchs, B. Jalgrattasõit. Egmont.
Fuchs, B. Turvaliselt tänaval. Egmont.
Karvonen, P. Liikumisrõõm. Ilo, 2003.
Kula, P. Terviseraamat. Koolibri, 2011.
Lasterühmadega liiklemine tänaval. Abimaterjal lasteaia ja põhikooli I astme õpetajatele. Tallinn, 2006.
Liikluskasvatus enne kooli. Abimaterjal lapsevanemale ja lasteaia õpetajale. Maanteeamet. Liiklusohutus, 2001.
Niit, E. Kuidas onu Ööbik tõukerattaga sõidab. – Onu Ööbiku ööpäev. Tiritamm, 1998.
Näe ja ole nähtav. Õppevahend. Maanteeamet. Liiklusohutus.
Ohutu koolitee. Maanteeamet. Liiklusohutus.
Raasuke, I. Liikumismängud 1 – 3aastastele lastele. Ilo, 2010.
Schmidt, A. M. G. Autoga tädi. Taadu, palun loe mulle. Ilo, 2002.
Sellenberg, U. Rom, R. Liiklusaabits. Tallinn, 2000. Maanteeamet. Liiklusohutus.
Peeter ja Anne liikluses. Eesti Punane Rist.
Sebra ja Fredi värvimisraamat. Maanteeamet. Liiklusohutus.
Lõvi Leo värvimisraamat. Maanteeamet. Liiklusohutus.
www.liiklus.ee/ee-240. Lõvi Leo jutud.

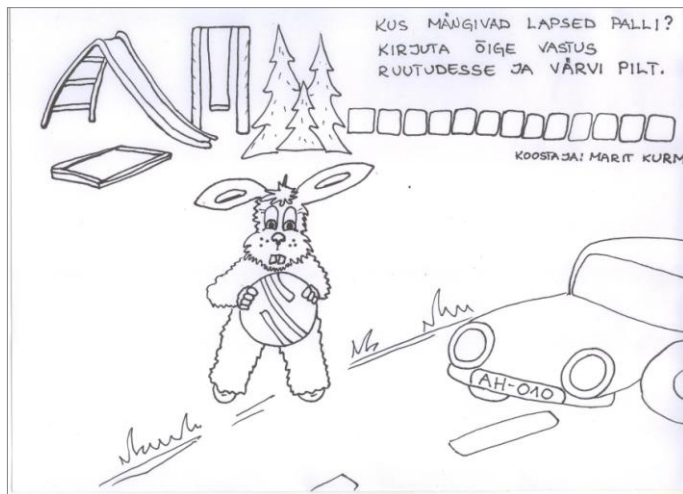
Lastekirjandus:

Eesti lasteluule kuldraamat. Tallinn, 2008.
Farhadi, R. Valgusfoor. – Ema, palun loe mulle. Ilo, 2000.
Kosova, G. Ohutu tee. Odamees, 2009.
Leies, U. Tipp, täpp ja kolm jänkupoissi. Ema, palun loe mulle. Ilo, 2000.
Raud, E. Jalutuskäik. Ema, palun loe mulle. Ilo, 2000.
Smitt, K. Jete ja Jasperi käigud”. Tiritamm, 2007.
Tee, E. Helkur. – Taadu, palun loe mulle. Ilo, 2002.
Tee, E. Kolme silmaga. – Taadu, palun loe mulle. Ilo, 2002.
Tee, E. Sebra. – Taadu, palun loe mulle. Ilo, 2002.
Tungal, L. Käes on helkurite aeg. Ema, palun loe mulle. Ilo, 2000.

Laulud:

Ernesaks, G. Rongisõit. – Midli-Madli I. A. Kumpas, M. Vikat. Koolibri, 1996.
Levin, K. Vallatu tee. – Külliki lauluaed. Kaunite Kunstide Arenduskeskus, 1999.
Liivak, M. Kaks sammu sissepoole. Ringmängulaulud. Talmar&Põhi kirjastus, 2000.
Terri, M. Sõidukid. – Midli-Madli II. M. Vikat Koolibri, 1996.
Tormis, V. Auto. – Laule lasteaia erinevatele vanuserühmadele. Koost. M. Vikat. Tallinn, 1980.
CD-plaat „Tähtsad numbrid“. 2004.

LISA 1. „Ohutult mängima!”
Töölehe õige vastus: mänguväljakul

LISA 2. „Kiiver pähe!”

LISA 3. „Turvaliselt pimedas!”

LISA 4. „Sõber Sebra aitab!”

LISA 5. „Rohelise tulega üle tee!”

LISA 6. „Traksid peale!”

LISA 7. Diplom

